

6. **Економічна енциклопедія:** У трьох томах, т.3/ Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр "Академія", 2002. – 952 с.
7. **Ефремов В.С.** Стратегическое планирование в бизнес-системах. – М.: Финпрес, 2001. – 240 с.
8. **Орлов О.О.** Планування діяльності промислового підприємства. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.
9. **Планування діяльності підприємства/** В.Є. Москалюк. – К.: КНЕУ, 2002. – 252 с.
10. **Фінансовий менеджмент:** Навч. метод. посібник для самост. вивч. дисц./ А.М. Поддєрьогін, ЛД. Буряк, Калач та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 294 с.

УДК 336.748.12 + 338.5

Здобувач В.М. Варгас – Львівська КА

БАЗОВА ІНФЛЯЦІЯ ЯК ІНФЛЯЦІЙНИЙ ІНДИКАТОР

Обрахований базовий індекс споживчих цін для Львівської області за допомогою альтернативного методу простих виключень.

Ключові слова: індекс споживчих цін, базовий індекс споживчих цін

Competitor V.M. Vargas – L'viv commercial academy

Core inflation as the inflationary indicator

Expected core consumers prices index for the Lvov region by the alternative method of simple exceptions.

Keywords: consumer price index, core consumer price index

Постановка проблеми і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Інфляція є однією із основних проблем будь-якої країни, зусилля уряду останньої націлені на регулювання і утримання її у припустимих межах. Що по-своєму вимагає глибокого вивчення розвитку інфляційних процесів та аналізу альтернативних цінових індикаторів. Серед них необхідно виділити базовий індекс споживчих цін, який дає змогу виключати короткострокові коливання із показника довгострокової і стійкої динаміки цін.

Аналіз останніх публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблема базової інфляції є відносно новою, тому у вітчизняній літературі не є широко висвітленою. Однак, серед українських дослідників даної проблеми необхідно відзначити О. Петрика, Ю. Половнюова, із зарубіжних дослідників С. Сечетті., А. Мейлер, Т.Е. Кларк, Л. Блейка тощо.

Мета статті. Проаналізувати альтернативний метод обрахунку базового індексу споживчих цін – метод простих виключень та обрахувати його на прикладі Львівської області.

Основний матеріал дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Показником, що дає можливість оцінити інфляційну динаміку з мінімізацією ефектів шоків пропозиції, сезонних коливань окремих продуктів та адміністративного регулювання цін, є базовий індекс споживчих цін.

Існують різні методи розрахунку базового індексу споживчих цін:

- метод вилучення змінного переліку товарів (послуг)- представників;
- метод вилучення постійного переліку товарів (послуг)- представників;
- метод плінного середнього;
- метод усіченого середнього;
- метод медіанної інфляції;
- структурний векторно-авторегресійний метод (SVAR).

Базовий індекс споживчих цін – є субіндексом індексу споживчих цін, оскільки його побудова заснована на існуючих методологічних засадах щодо розрахунку індексу споживчих цін. Головною метою розрахунку є визначення стійкої динаміки цін з мінімізацією короткострокових нерівномірних змін цін, викликаних шоками пропозиції, адміністративним регулюванням. Таким чином, базовий індекс споживчих цін найбільшою мірою характеризує інфляцію, яка спричинена тиском з боку попиту, та, відповідно, найбільш повно відображає ефект від зміни реальних монетарних умов.

Побудова базового індексу споживчих цін передбачає такі основні етапи: формування переліку товарів (послуг) – представників; формування вагової структури; розрахунок базового індексу споживчих цін [1].

В Україні базовий індекс споживчих цін почали обраховувати з 1 січня 2008 р. згідно з наказом №265 Державного комітету статистики України від 27 липня 2007 р. Для розрахунку базового рівня інфляції в Україні обрано метод вилучення з індексу споживчих цін постійного переліку товарів (послуг)-представників, який полягає у вилученні із індексу споживчих цін певних категорій чи цілої групи товарів і послуг (таких як, наприклад, сільськогосподарська продукція, електроенергія, газ, інші види палива), ціни на які традиційно найбільш чутливі до шоків сукупної пропозиції. Метою цього методу є обнуління ваги вилучених товарів при розрахунку середнього [4, ст. 20].

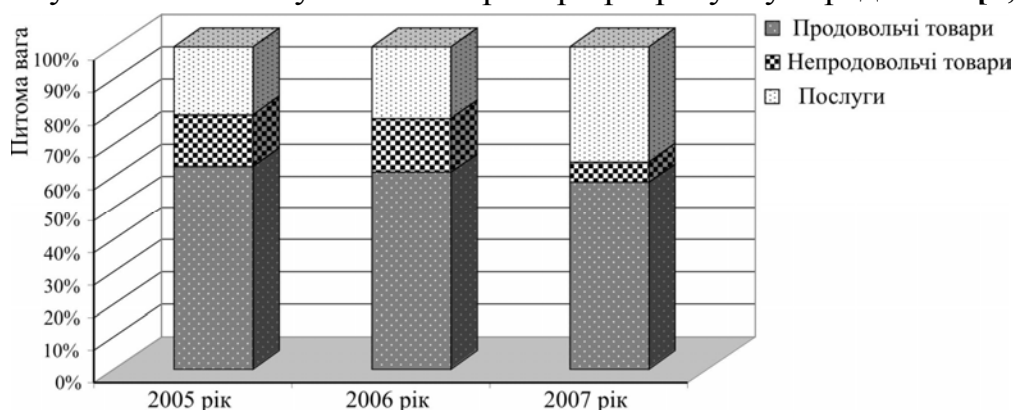

Рис. 1. Зміна структури споживчого кошика за період 2005-2007 рр.

Оскільки базовий індекс споживчих цін в Україні почали обраховувати недавно, то ми пропонуємо обрахувати базовий індекс споживчих цін для Львівської області за період від 2005 до 2007 роки, щоб переконатись у його ефективності, тобто обрахувати інфляцію з вилученням короткострокових нерівномірних змін цін, викликаних шоками пропозиції, адміністративним регулюванням з показника довгострокової і стійкої динаміки цін.

**Табл. 1. Індеси споживчих цін у Львівській області (2005-2007 рр.)
(грудень до грудня попереднього року; відсотків)**

Роки	Продовольчі товари	Непродовольчі товари	Послуги	Питома вага		
				Продовольчі товари	Непродовольчі товари	Послуги
2005	107,1	103,7	117,2	63,8	16,6	19,6
2006	100,9	102,6	135	64,9	17,4	17,7
2007	124,2	104,2	111,2	55	7,2	37,7

За період з 2005 до 2007 роки в структурі споживчого кошику значно знизилась доля непродовольчих товарів (з 16,6 % до 7,2 %). Це сталося за рахунок збільшення частки платних послуг (з 19,6 % до 37,7 %) та незначному зниженні частки продовольчих товарів (з 63,8 % до 55 %). Категорія товарів у групі продовольчих і непродовольчих товарів майже не змінилася, а категорія платних послуг розширилась через перегляд структури споживчого кошика в 2007 р. (до 2006 р. споживчий набір товарів (послуг) складався з 270 позицій, а з початку 2007 р. з 296).

Дослідження продовольчого кошика цін у Львівській області у 2005-2007 рр. свідчать, що найбільше ціни залежать від сезонності виробництва та можуть потрапляти під вплив внутрішніх та зовнішніх факторів такі його компоненти [1, 2]:

- свіжі овочі та фрукти, оскільки динаміка цін на товари має яскраво виражений сезонний характер і протягом року істотно впливає на величину індексу споживчих цін;
- послуги житлово-комунального господарства, гуртожитків, дошкільних закладів, окремі сорти хлібобулочних виробів, оскільки адміністративний вплив на їх ціноутворення може здійснюватись безпосередньо або опосередковано (шляхом фіксованих торговельних надбавок, акцизів і т.п.);
- паливо та його похідні, оскільки нерівномірні і в багатьох випадках значні зміни цін на енергоресурси пов'язані кон'юктурою ринку та їх залежністю від світових цін;
- окремі види послуг (залізничний транспорт, зв'язок), які належать до сфери монополії і тенденції зміни тарифів на них пов'язані з інструментами грошово-кредитної політики;
- крупи, м'ясні та молочні продукти, які є сировинними товарами, або товарами з низьким ступенем промислового оброблення.

Отже, із споживчого кошика вилучено компоненти питома вага яких у загальному індексі споживчих цін становить приблизно 47 % (2005 р.), 48 % (2006 р.), 52 % (2007 р.). Отриманий ряд фактичної і базової інфляції подано в табл. 2.

Табл. 2. Базова інфляція у 2005-2007 рр. у Львівській області

Показники	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Фактична інфляція	108,4 %	107 %	116,8 %
Базова інфляція	110,6 %	103,9 %	109,1 %

Внаслідок досліджень ряд базової інфляції був порівняний із офіційно виміряною інфляцією та субіндексом вилученої групи товарів і послуг (рис. 2). Виходячи із отриманих результатів, можна відзначити збільшення абсолютного розриву між рівнем інфляції та її базовим значенням у 2007 р. порівняно з 2006 р. Одночасно, обчислене базове значення інфляції у 2005 р. перевищувало її фактичне значення, що обумовлено відносно невисоким зростанням і навіть зниженням цін на частину вилучених компонентів. Таким чином, розрахунок базового індексу споживчих цін у Львівській області у 2005-2007 рр. дає можливість здійснити аналіз рівня інфляції в регіоні, нівелюючи вплив сезонного коливання цін на чутливі компоненти споживчого кошика.

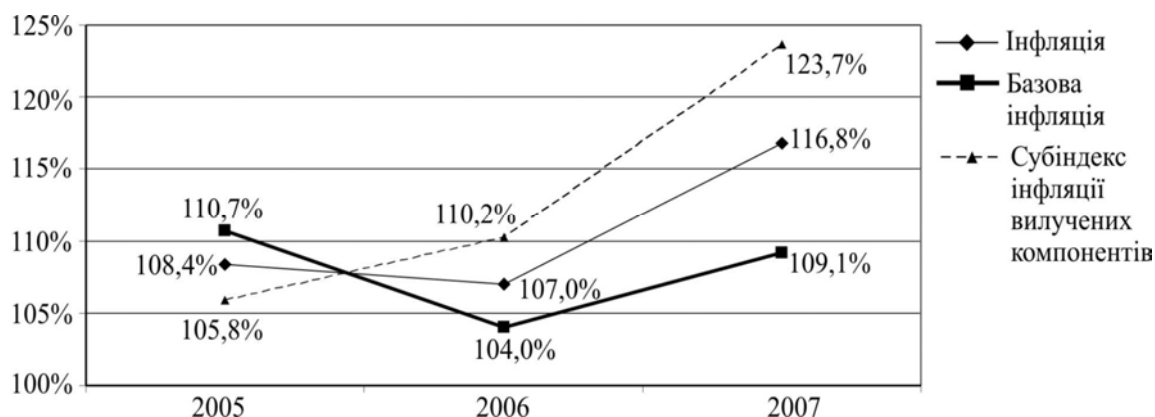

Рис. 2. Базова інфляція у 2005-2007 рр. у Львівській області

Висновки. Підводячи підсумок, необхідно відзначити, що метод простих вилучень є одним із традиційних у світовій статистичній практиці, а також відносно простим в обчислюванні, оскільки дає можливість зіставити часові ряди індексів і зрозумілий для громадськості. Однак, необхідно відзначити і про недоліки цього методу, зокрема рухливість попиту (не завжди поява нових товарів оперативно відображається у споживчому кошику); підвищення виробниками якісних характеристик товарів у індексі споживчих цін відображається як подорожчання товару і фіксується як збільшення ціни на цю групу товарів протягом періоду, аж до чергового перегляду номенклатури і ваг кошика, проте говориться лише про поліпшення якісних характеристик цих товарів; рівень доходів респондентів, які беруть участь в опитуваннях є нижчим, ніж середній по країні загалом, що впливає на питому вагу споживчих товарів і послуг; більшість із вилучених компонентів за допомогою цього методу є основними предметами використання на які йде основна частина бюджету сім'ї. Проте, незважаючи на незначні недоліки цього методу, не потрібно вважати, що обчислені індекси з його допомогою є помилковими, а з допомогою іншого достовірніші. Необхідно робити розрахунки кількома різними методами і вибрати, який точніше відображає базову інфляцію.

Література

1. **Методика розрахунку базового** індексу споживчих цін, затверджена наказом Держкомстату від 27 липня 2007 р. № 265.
2. **Петрик О., Половнюк Ю.** Базова інфляція: концепція та деякі методи розрахунку// Вісник НБУ. – 2002, № 12. – С. 47-48.
3. **Петрик О.** Вірю – не вірю... наскільки об'єктивні офіційні оцінки інфляції?// Дзеркало тижня. – 2006, № 3(582).
4. **Узагальнена А.А.** Выбор оптимальных показателей базовой инфляции в Киргизской Республике. – М.: ЕЕРС, 2004. – 40 с.
5. **Статистичний бюлетень.** Економічне і соціальне становище Львівської області. – Львів: Головне управління статистики у Львівській області. – 2005, № 12. – С. 107-109.
6. **Статистичний бюлетень.** Економічне і соціальне становище Львівської області. – Львів: Головне управління статистики у Львівській області. – 2006, № 12. – С. 98-102.
7. **Статистичний бюлетень** за 2007 рік. – Л.: Головне управління статистики у Львівській області. – С. 90-92.
8. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: www.ukrstat.gov.ua.